

Szczecin, 12.01.2026

dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US
Instytut Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

**Recenzja pracy doktorskiej mgr Adrianny Lisowskiej
pt.: "Sprawozdanie finansowe mikroprzedsiębiorstwa a potrzeby
informacyjne kredytodawców i leasingodawców" napisanej pod kierunkiem
Promotora prof. dr hab. Ewa Walińska oraz Promotora pomocniczego
dra. Sławomira Jędrzejewskiego**

Podstawą sporządzenia niniejszej recenzji była uchwała Komisji Uniwersytetu Łódzkiego ds. stopni naukowych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości dotycząca powołania mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej mgr Adrianny Lisowskiej. Mając na uwadze treść art. 187 ust 1-3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 poz. 574 ze zm.) weryfikacja przedmiotowej dysertacji została dokonana przez pryzmat spełnienia wymagań merytorycznych i formalnych stawianych pracom doktorskim w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości, takich jak: zasadność podjętej problematyki w tym sformułowanie tytułu i oryginalność problemu badawczego, umiejętność prowadzenia naukowego wywodu (w tym umiejętność stawiania celów, formułowania hipotez badawczych), umiejętność realizacji badań, układ i struktura pracy, strona formalna i edytorska.

1. Uzasadnienie wyboru tematu, sformułowanie tytułu oraz oryginalność problemu badawczego.

Dokonując oceny trafności wyboru tematu, należy podkreślić, że dysertacja koncentruje się na istotnym zagadnieniu z obszaru efektywnego zarządzania finansami mikroprzedsiębiorstw, odnoszącym się do relacji między zakresem sprawozdawczości a potrzebami informacyjnymi otoczenia finansowego. Z jednej strony ustawodawca – kierując się zasadą proporcjonalności regulacji – konsekwentnie dąży do ograniczania obciążeń sprawozdawczych przedsiębiorstw, m.in. poprzez zawężenie zakresu ujawnień oraz wysoki poziom agregacji prezentowanych danych. Z drugiej strony, w praktyce instytucji finansujących, zwłaszcza kredytodawców i leasingodawców, dostrzegalny jest wzrost

oczekiwań dotyczących jakości, szczegółowości i porównywalności informacji wykorzystywanych w procedurach decyzyjnych, w których sprawozdanie finansowe stanowi istotną podstawę oceny ryzyka oraz zdolności przedsiębiorstwa do terminowej obsługi zobowiązań. W takim ujęciu badane zagadnienie w dysertacji można interpretować jako asymetrię informacyjną pomiędzy przedsiębiorstwem a instytucją finansującą, a zarazem jako problem doboru takiego poziomu szczegółowości danych, który zapewnia optymalny kompromis między kosztami wytwarzania i prezentacji informacji po stronie firmy a jej użytecznością decyzyjną po stronie kredytodawcy i leasingodawcy. Zarówno nadmierna agregacja danych, jak i zbyt niski poziom agregacji (prowadzący do nadmiernej szczegółowości) mogą ograniczać wartość informacyjną sprawozdania finansowego. W pierwszym przypadku dochodzi do utraty istotnych danych ekonomicznych oraz ograniczenia możliwości oceny ryzyka, co w praktyce może skutkować poszukiwaniem przez instytucje finansujące źródeł alternatywnych (np. dokumentów podatkowych, danych bankowych czy zestawień operacyjnych). W drugim przypadku pojawia się ryzyko spadku przejrzystości, danych, ich porównywalności oraz wzrostu kosztów analizy, ponieważ kluczowe informacje mogą zostać rozproszone w nadmiarze danych, a niejednorodność klasyfikacji pozycji utrudni standaryzację oceny finansowej.

Znaczenie asymetrii informacyjnej należy dodatkowo rozpatrywać w kontekście realizacji europejskich polityk wspierania przedsiębiorczości i konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw. W praktyce instrumenty unijne często wymagają od beneficjentów zapewnienia wkładu własnego lub finansowania uzupełniającego, które najczęściej ma postać kredytu, bądź leasingu. Oznacza to, że ograniczona użyteczność sprawozdania finansowego – skutkująca słabszą zdolnością do wykazania wiarygodności finansowej – może prowadzić do trudności w pozyskaniu finansowania zewnętrznego. Tym samym bariera informacyjna w relacji przedsiębiorstwo–instytucja finansująca może utrudniać nie tylko dostęp do kredytu lub leasingu, lecz także pośrednio ograniczać zdolność mikroprzedsiębiorstw do skutecznej absorpcji środków unijnych i realizacji inwestycji.

Uwzględniając powyższe właściwości, stwierdzam, że Doktorantka w sposób właściwy zdefiniowała badany problem a także przedstawiła w pracy przesłanki inspirujące do podjęcia tematu. W tym względzie wyróżniła cztery luki badawcze tj. teoretyczną, empiryczną, metodyczną i praktyczną. Z racji pełnienia obowiązku recenzenta, pragnę stwierdzić, że luka teoretyczna – w jej obecnym brzmieniu – wymaga doprecyzowania bądź przeformułowania. Doktorantka wskazuje, że luka ta, cyt.: *„związana jest z niedoborem kompleksowych badań dotyczących danych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych mikroprzedsiębiorstw,*

sporządzonych zgodnie z ustawą o rachunkowości (załącznikiem zawierającym dedykowaną dla tej grupy podmiotów strukturę informacyjną uproszczonego sprawozdania finansowego), wynikającym z ograniczenia dostępu do przejrzystych informacji o sytuacji finansowej i dokonaniach firmy oraz problemem z ich porównywalnością” (s.6). W mojej ocenie tak zdefiniowana luka ma w przeważającej mierze charakter empiryczno-poznawczy (odnoszący się do niedostatku badań i dostępności danych), a w mniejszym stopniu teoriopoznawczy. Z tego względu zasadne byłoby rozważenie jej silniejszego osadzenia w ramach określonych konstruktów teoretycznych (np. teorii asymetrii informacji, teorii agencji czy użyteczności decyzyjnej informacji sprawozdawczej), co pozwoliłoby jednoznacznie uzasadnić jej teoretyczny charakter. Pomimo tej uwagi, pragnę zauważyć, że zagadnienia podjęte w pracy mają zarówno znaczenie poznawcze jak i aplikacyjne. Rozpoznanie w/w właściwości ma znaczenie nie tylko dla optymalizacji procesu weryfikacji zdolności finansowej mikroprzedsiębiorstw przez kredyto – i leasingodawców ale także istotnie warunkuje procesy rozwoju inwestycji mikrofirm.

Reasumując należy stwierdzić, że dobór problemu badawczego w pełni spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim, a rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Podjęty przez Doktorantkę temat jest aktualny, istotny i mieści się w obszarze dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości. Przedstawiono w niej rozważania charakterystyczne przede wszystkim dla subdyscypliny zarządzanie finansami przedsiębiorstw (w obszarze poziomu funkcjonalnego) oraz zarządzanie procesami (w obszarze poziomu operacyjnego) Ponadto może stanowić istotny wkład w rozwój badań naukowych w przedmiotowym obszarze a także być impulsem do kreowania i wdrażania nowych, użytecznych metod pomiaru istotności poszczególnych elementów sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw w procesie aplikowania o zewnętrzne źródła finansowania ich działalności.

2. Cel pracy, hipotezy, metodyka.

Głównym celem dysertacji było opracowanie struktury informacyjnej sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw, dostosowanej do potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców. Dodatkowo, Autorka stworzyła trzy cele szczegółowe, które odnosiły się do identyfikacji stopnia wykorzystania sprawozdań finansowych mikroprzedsiębiorstw w podejmowaniu decyzji kredytowych i leasingowych, opracowania oraz operacjonalizacji narzędzia badawczego umożliwiającego pomiar i ocenę wartości informacyjnej elementów sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw, a także rozpoznania i kategoryzacji oczekiwań kredytodawców i leasingodawców wobec sprawozdawczości finansowej

mikroprzedsiębiorstw. Uważam, że wszystkie cele zostały sformułowane w sposób właściwy i poprawny. Po lekturze dysertacji, jestem także przekonany, że zostały one w pełni osiągnięte przez Doktorantkę.

Warto zauważyć, że przed prezentacją celu głównego oraz celów szczegółowych Doktorantka sformułowała cztery pytania badawcze. Mając na uwadze standardy metodologiczne właściwe dla prac doktorskich w naukach społecznych, bardziej poprawny byłby układ, w którym najpierw formułuje się cel główny i cele szczegółowe, a dopiero następnie przedstawia pytania badawcze (lub tezy i hipotezy) jako ich operacjonalizację. W recenzowanej pracy przyjęto sekwencję odwrotną, najpierw zaprezentowano pytania, a dopiero później cele. Ponadto dokonując oceny samych pytań badawczych, uważam, że zestaw ten wymaga drobnych korekt konstrukcyjnych. Po pierwsze, pytanie pierwsze ma w dużej mierze charakter wstępny i oczywisty, gdyż sprowadza się do ustalenia faktu korzystania ze sprawozdania finansowego, co jest naturalnym elementem procedur finansowania i samo w sobie nie generuje istotnej wartości poznawczej. Zasadne byłoby jego pogłębienie, np. poprzez doprecyzowanie zakresu, sposobu oraz etapu wykorzystania sprawozdania w procesie oceny. Po drugie, pytanie trzecie (dotyczące oczekiwań wobec sprawozdawczości) i pytanie czwarte (dotyczące zmian zwiększających użyteczność) są silnie powiązane i częściowo się dublują, ponieważ identyfikacja oczekiwań użytkowników bezpośrednio implikuje rekomendacje dotyczące modyfikacji zakresu ujawnień. W konsekwencji zasadne byłoby połączenie tych dwóch pytań w jedno, bardziej syntetyczne, obejmujące zarówno diagnozę potrzeb informacyjnych, jak i wynikające z niej kierunki zmian w strukturze informacyjnej sprawozdania.

Na tle postawionych celów i pytań badawczych, Doktorantka formułuje jedną główną hipotezę badawczą, z której wynika, że uproszczona forma sprawozdawczości dla jednostek mikroprzedsiębiorstw (załącznik nr 4) nie dostarcza informacji w zakresie i szczegółowości wystarczających do przeprowadzenia rzetelnej oceny ryzyka finansowania przez kredytodawców i leasingodawców. Hipoteza ta implikuje również potrzebę rozważenia zmian w strukturze informacyjnej sprawozdania mikrojednostek tak, aby zwiększyć jego użyteczność decyzyjną dla kluczowych dostawców zewnętrznego kapitału. Dokonując weryfikacji przedmiotowej hipotezy stwierdzam, że jest ona prawidłowo skonstruowana i umożliwia odniesienie się do jej treści w ramach prowadzonego w rozprawie postępowania badawczego. Jednocześnie może stanowić dla innych naukowców zainteresowanych przedmiotową tematyką inspirację do rozwoju własnych badań.

Reasumując uważam, że przyjęte cele i hipoteza dysertacji są ściśle powiązane z jej tytułem i w pełni określają zakres analizowanych w poszczególnych rozdziałach zagadnień

Dla realizacji sformułowanych celów, hipotezy i pytań badawczych, zastosowano metody jakościowe i ilościowe. W zakresie pierwszej kategorii metod Doktorantka w dysertacji wykorzystuje przegląd literatury krajowej i zagranicznej, który stanowił fundament w diagnozie luk badawczych, celów i hipotezy. Proces desk – research pozwolił Autorce dysertacji na wykorzystanie podejścia ilościowego, w którym zastosowała metodę sondażu diagnostycznego opartą o kwestionariusze ankiety dla przedsiębiorców. Doktorantka stworzyła dwa autorskie kwestionariusze ankiet - osobno dla kredytodawców i leasingodawców. Pierwszy kwestionariusz zawierał 20 pytań (choć uważam, że powinien zawierać 19, gdyż pytanie 1. i 20. się dublują) zaś drugi 17 pytań. Kwestionariusze badawcze obejmowały trzy zasadnicze bloki tematyczne. W pierwszym analizowano czynniki determinujące zróżnicowanie potrzeb informacyjnych wobec mikroprzedsiębiorstw oraz oceniano znaczenie poszczególnych dokumentów wymaganych w procesie kredytowania i leasingowania jednostek mikro. Drugi blok diagnozował wskaźniki wykorzystywane w ocenie zdolności kredytowej/leasingowej mikroprzedsiębiorstw. Trzeci blok służył ustaleniu stopnia wykorzystania poszczególnych elementów sprawozdania finansowego w zaspokajaniu potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców. Badania właściwe (przeprowadzone wśród 66 osób odpowiedzialnych za udzielanie kredytów oraz 60 osób, które udzielają leasingu) zgodnie z obowiązującymi standardami metodyki badań społecznych, zostały poprzedzone etapem pilotażowym. Ponadto należy zauważyć, że w końcowym etapie badawczym, Doktorantka na podstawie uzyskanych wyników, dodatkowo przeprowadziła weryfikację opracowanej autorskiej struktury informacyjnej sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw dostosowaną do potrzeb informacyjnych кредито- i leasingodawców. Przedmiotowa eksploracja była przeprowadzona wśród 16 respondentów (9 kredytodawców i 7 leasingodawców). Dokonując dalszej oceny metodyki, warto stwierdzić, że w procesie analizy otrzymanych rezultatów Autorka dysertacji w sposób prawidłowy zastosowała m.in. wskaźniki struktury (częstości), statystyki opisowe, ocenę rzetelności skali z wykorzystaniem współczynnika alfa Cronbacha, ocenę trafności i jednorodności skali przy użyciu eksploracyjnej analizy czynnikowej (EFA), a także analizę skupień.

Stworzone narzędzia badawcze tj. kwestionariusze ankiet oceniam bardzo pozytywnie, z jedną małą uwagą, że w kwestionariuszach ankiety zawarto bardzo rozbudowane pytania np. w kwestionariuszu dla kredytodawców pytania np. 17 czy 18 składają się z czterech części na trzech stronach tj. części dot. udzielenia kredytu inwestycyjnego, udzielenia kredytu

obrotowego, udzielenia kredytu w rachunku bieżącym, udzielenia kredytu wielocelowego. Tym samym, mimo relatywnie niewielkiej liczby pytań w ujęciu ogólnym (kwestionariusz dla kredytodawców liczył 12 stron, a dla leasingodawców 10 stron), znaczna liczba pytań szczegółowych i podpytań mogła stanowić czynnik utrudniający proces badawczy, potencjalnie wpływając na jakość i rzetelność uzyskiwanych odpowiedzi. Ponadto, żałuję, że Doktorantka nie przeprowadziła badań pogłębionych przy zastosowaniu wywiadu bezpośredniego, który mógłby być pomocny w formułowaniu analiz i wniosków końcowych. Zabrakło też uzasadnienia doboru próby badawczej. W tym względzie Doktorantka na stronie 96 dysertacji pisze, że dobór próby był nieprobalistyczny, jednak brakuje właściwego uzasadnienia przyjętego założenia. Pomimo wskazanych uwag należy jednoznacznie podkreślić, że Doktorantka wykazała się bardzo dobrą znajomością metodyki badań ilościowych i jakościowych, a zastosowane procedury zostały dobrane adekwatnie do problemu badawczego oraz umożliwiły realizację celów dysertacji. Warto przy tym zaznaczyć, że dyscyplina nauk o zarządzaniu i jakości ma w dużej mierze charakter empiryczny, a testowanie hipotez stanowi istotny element rygoru badawczego. Z perspektywy klasycznego ujęcia metodologicznego, opartego na logicznej relacji pomiędzy problemem, hipotezami i doбором narzędzi, wykorzystanie metod ilościowych i jakościowych pozwala na ich rzetelną weryfikację. Takie podejście – spójne z paradygmatem empirycznym – zostało w pracy konsekwentnie zastosowane.

Dokonując oceny całościowej od strony metodycznej, przy uwzględnieniu postawionych celów i hipotezy badawczej, stwierdzam, że dysertacja spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Na szczególne podkreślenie zasługuje umiejętność integrowania wątków teoretycznych z analizą empiryczną oraz formułowania wniosków w sposób logiczny i uzasadniony materiałem badawczym. Zastosowana koncepcja badawcza, dobór metod oraz sposób prowadzenia badań należy uznać za poprawne, a Doktorantka potwierdziła wysokie kompetencje w zakresie stosowania zarówno ilościowych, jak i jakościowych narzędzi badawczych właściwych dla dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

3. Ocena zakresu pracy i źródeł informacji.

Dokonując oceny zakresu pracy doktorskiej należy stwierdzić, że:

- zakres przedmiotowy dotyczy opracowania struktury informacyjnej sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw, dostosowanej do potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców,

- zakres podmiotowy obejmował badanie przeprowadzone wśród 75 kredytodawców i 67 leasingodawców,
- zakres czasowy w warstwie empirycznej obejmował okres od maja 2024 r. do czerwca 2025 r.,
- zakres przestrzenny badań odnosił się do kredytodawców i leasingodawców funkcjonujących w województwie łódzkim.

Uwzględniając zakres wykorzystanych materiałów, warto podkreślić, że w części teoretycznej dysertacji Doktorantka odwołała się do 119 pozycji bibliograficznych obejmujących m.in. monografie, artykuły w czasopismach naukowych, raporty z badań oraz publikacje prasowe oraz 5 aktów prawnych. Wśród cytowanych opracowań dominują źródła wydane w języku polskim – stanowią one ponad 95% całości. W ujęciu ilościowym można zatem stwierdzić, że Doktorantka wykazała się dobrą orientacją w literaturze przedmiotu. Jednocześnie znacząca część przywołanych publikacji pochodzi z okresu po 2016 r., co – przy obecnej dynamice rozwoju wiedzy oraz dużej intensywności publikacyjnej – należy ocenić jako satysfakcjonujące.

W aspekcie jakościowym dobór literatury należy uznać za właściwy, co ma kluczowe znaczenie dla rzetelności i wiarygodności opracowania. Istotne jest również to, że zarówno źródła bibliograficzne, jak i netograficzne prezentują zróżnicowane podejścia, koncepcje oraz metody badawcze, a jednocześnie pozostają spójne z problematyką rozprawy i mieszczą się w obszarze nauk o zarządzaniu i jakości. Ponadto Doktorantka trafnie wykorzystuje i interpretuje przywoływaną literaturę zarówno w treści pracy, jak i w przypisach.

4. Struktura pracy.

Recenzowana rozprawa obejmuje 249 stron (łącznie z bibliografią, spisem tablic, schematów i wykresów, załączników streszczenia w języku angielskim), przy czym część zasadnicza stanowi ok. 77% objętości pracy. Dysertacja ma charakter teoretyczno-empiryczny, a relacje objętościowe pomiędzy częścią konceptualno-teoretyczną a empiryczną należy uznać za właściwe i zgodne z dobrymi praktykami w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Zachowanie tych proporcji świadczy o rzetelnym rozpoznaniu dorobku literaturowego oraz poprawnym osadzeniu problemu badawczego w kontekście pojęciowym i regulacyjnym, co stworzyło solidną podstawę do zaprojektowania i przeprowadzenia badań własnych. W szczególności część teoretyczna pełni nie tylko funkcję przeglądową, lecz także porządkującą

– pozwala doprecyzować kategorie analityczne, uzasadnić wybór perspektywy badawczej oraz wskazać przesłanki do operacjonalizacji zagadnień badanych w części empirycznej.

Całościowy układ pracy oceniam jako poprawny i zgodny z wymogami stawianymi rozprawom doktorskim. Poszczególne części tworzą logiczną, merytorycznie spójną strukturę, podporządkowaną realizacji celu pracy oraz weryfikacji hipotezy badawczej. Następstwo rozdziałów odzwierciedla właściwą sekwencję wywodu: od ustaleń definicyjnych i przeglądu literatury, przez osadzenie w ramach regulacyjnych, po projekt badań, analizę wyników i wnioski. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów sformułowano adekwatnie do ich zawartości, a wyodrębnione jednostki tekstu są wewnętrznie spójne i konsekwentnie rozwijają problematykę wynikającą z tytułu dysertacji. Na uwagę zasługuje także klarowność struktury prezentacji treści (tablice, schematy, wykresy), która ułatwia śledzenie argumentacji oraz wspiera czytelność wyników i wniosków.

5. Zawartość merytoryczna rozprawy.

Układ rozprawy jest ściśle podporządkowany realizacji celom pracy. W tym względzie w we wstępie Doktorantka w sposób poprawny i wyczerpujący uzasadniła podjęcie tematu dysertacji, sformułowała cele pracy, pytania badawcze oraz hipotezę, a także przedstawiła podstawowe założenia metodyczne przyjętego postępowania badawczego. Dodatkowo zaprezentowała logikę układu rozprawy i krótką charakterystykę jej struktury. W konsekwencji wstęp należy ocenić jako spójny i kompletny tj. zawiera elementy wymagane dla tej części pracy, zachowuje właściwą treść merytoryczną oraz stanowi klarowne wprowadzenie do dalszych rozważań.

Rozdział 1 przedstawia założenia konceptualne odnoszące się do sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstwa. Autorka rozpoczyna wywód od ujęcia definicyjnego kluczowych kategorii, a następnie omawia cele i funkcje sprawozdawczości finansowej, cechy polityki rachunkowości oraz podstawowe zasady rachunkowości. W tym miejscu warto jednak zauważyć, że rozdział mógłby zyskać na wartości, gdyby Doktorantka przeprowadziła bardziej krytyczny przegląd podejść definicyjnych, zakończony jednoznacznym wskazaniem, którą definicję (lub zestaw definicji) przyjmuje na potrzeby dalszych analiz, ewentualnie sformułowaniem własnej definicji operacyjnej. Taki zabieg wzmocniłby precyzję terminologiczną i ułatwił konsekwentne posługiwanie się pojęciami w kolejnych częściach pracy. W dalszej części rozdziału Doktorantka w sposób poprawny charakteryzuje główne grupy użytkowników sprawozdań finansowych. Na szczególne podkreślenie zasługują

rozważania dotyczące zróżnicowania potrzeb informacyjnych poszczególnych interesariuszy, które trafnie porządkują perspektywę odbiorców informacji sprawozdawczej. W przypadku publikacji dysertacji w formie monografii zasadnym byłoby dla zwiększenia przejrzystości wywodu przedstawienie kluczowych różnic w formie syntetycznego rysunku lub schematu, co ułatwiłoby porównanie grup użytkowników i ich oczekiwań informacyjnych. W końcowej części rozdziału Autorka przedstawiła regulacje prawne systemu rachunkowości, które są bezpośrednio skorelowane z podjętą tematyką.

Rozdział drugi poświęcono problematyce sprawozdawczości finansowej mikroprzedsiębiorstw. Doktorantka rozpoczyna go od charakterystyki mikrojednostek, odwołując się do aktualnych definicji oraz obowiązujących regulacji prawnych, co należy ocenić jako zabieg zasadny i porządkujący. Z perspektywy recenzenta warto jednak wskazać, że w podrozdziale 2.1 – zatytułowanym „Pojęcie i specyfika mikroprzedsiębiorstwa” – przedstawienie kilku ogólnych definicji przedsiębiorstwa oraz szerokich ujęć klasyfikacji sektora MŚP wydaje się nadmiernie rozbudowane i w ograniczonym stopniu wspiera główny tok rozważań. W zamian zasadne byłoby silniejsze wyeksponowanie specyfiki mikroprzedsiębiorstw (np. w aspekcie ograniczeń zasobowych, struktury kosztów, zdolności do absorpcji obciążeń administracyjnych) oraz ich roli gospodarczej i rynkowej, co stanowiłoby lepsze wprowadzenie do zasadniczej problematyki rozdziału. W dalszej części rozdziału Autorka poprawnie przedstawia zakres obowiązków sprawozdawczych mikroprzedsiębiorstw w polskich regulacjach rachunkowości, a następnie omawia elementy sprawozdania finansowego, tj. informacje ogólne, bilans, informację uzupełniającą do bilansu oraz rachunek zysków i strat. Opis tych komponentów jest przejrzysty i uporządkowany. Ostatnia część rozdziału zawiera analizę skali wykorzystania przez mikroprzedsiębiorstwa uproszczonej struktury informacyjnej sprawozdania finansowego na podstawie badań własnych Doktorantki. W mojej ocenie ten fragment – jako mający charakter stricte empiryczny – lepiej lokowałby się w części badawczej dysertacji (np. w rozdziale poświęconym wynikom badań), gdzie mógłby pełnić funkcję wprowadzenia do pogłębionej analizy. Dodatkowo w rozdziale brakuje jednoznacznego uzasadnienia przyjęcia granicznego okresu badawczego, co warto byłoby doprecyzować z punktu widzenia przejrzystości procedury badawczej i możliwości interpretacji uzyskanych wyników.

Podsumowując część teoretyczną dysertacji, należy stwierdzić, że Doktorantka wykazała się dużą erudycją oraz dojrzałością warsztatową w prezentacji i porządkowaniu kluczowych zagadnień odnoszących się do sprawozdawczości finansowej mikroprzedsiębiorstw, osadzając je w kontekście uwarunkowań instytucjonalno-prawnych. Autorka w sposób szczegółowy

przedstawiła podstawowe kategorie pojęciowe i regulacyjne, a także trafnie zarysowała wybrane wątki problemowe obecne w literaturze przedmiotu. Konstrukcja i zawartość rozdziałów teoretycznych świadczą o wysokim poziomie przygotowania merytorycznego Doktorantki oraz o umiejętnym doborze i wykorzystaniu źródeł naukowych, które stanowią właściwą podstawę dla dalszej części empirycznej pracy.

Kolejne części dysertacji mają charakter empiryczny. Rozdział trzeci rozpoczyna się podrozdziałem zatytułowanym „Kredyt i leasing jako kluczowe źródło finansowania mikroprzedsiębiorstwa w świetle studiów literaturowych”. Z uwagi na jego wyraźnie przeglądowy i konceptualny charakter zasadne byłoby rozważenie przeniesienia tej części treści do rozdziału teoretycznego (tj. rozdziału drugiego), co wzmocniłoby spójność struktury pracy i jednoznacznie oddzieliło część literaturową od analizy wyników badań własnych. Dalej Doktorantka przedstawia procedurę badawczą, ujmując ją w trzech etapach: koncepcyjnym, empirycznym oraz dedukcyjno-aplikacyjnym. Pozytywnie oceniam klarowny opis przyjętych miar i narzędzi statystycznych wykorzystywanych do pomiaru i analizy zmiennych, a także poprawnie przeprowadzoną charakterystykę badanej populacji. Następnie Autorka prezentuje wyniki analizy potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców, obejmujące m.in.: ocenę uniwersalności dokumentów wymaganych od mikroprzedsiębiorstw w procesie kredytowania i leasingowania, zakres wykorzystania wskaźników finansowych w ocenie zdolności kredytowej/leasingowej oraz ocenę istotności wybranych elementów bilansu w zależności od rodzaju finansowania. Za szczególnie wartościowe uznaję przeprowadzenie analiz porównawczych potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców, zwłaszcza z wykorzystaniem eksploracyjnej analizy czynnikowej (EFA) oraz dwustopniowej analizy skupień, co pozwoliło na identyfikację struktur zależności i segmentów ocen w sposób wykraczający poza proste zestawienia opisowe.

Ostatnia część dysertacji koncentruje się na autorskiej propozycji struktury informacyjnej sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw, dostosowanej do potrzeb informacyjnych kredytodawców i leasingodawców. Doktorantka w sposób przejrzysty prezentuje składowe sprawozdania finansowego, akcentując ich znaczenie w procesie oceny zdolności kredytowej i leasingowej, a także wskazując, które elementy ujawnień mają kluczową wartość decyzyjną dla instytucji finansujących. Za szczególnie wartościowe uznaję podrozdział 4.2, w którym Autorka przedstawia projekt nowej struktury sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw, obejmujący: propozycję układu bilansu, rachunku zysków i strat oraz zakres dodatkowych informacji i objaśnień. Wartościowym uzupełnieniem tej części jest

również przeprowadzona weryfikacja proponowanych rozwiązań wśród 9 kredytodawców i 7 leasingodawców, która potwierdziła zasadność i użyteczność zaproponowanych modyfikacji.

Dokonując oceny części empirycznej dysertacji, stwierdzam, że wyniki badań zostały zaprezentowane w sposób poprawny i uporządkowany, a zastosowane metody analizy należy uznać za adekwatne do charakteru problemu badawczego oraz przyjętego zakresu badania. Rozdziały trzeci i czwarty dostarczają wartościowej wiedzy dotyczącej uwarunkowań użyteczności informacyjnej sprawozdań finansowych mikroprzedsiębiorstw z perspektywy kredytodawców i leasingodawców, a także przedstawiają autorską propozycję nowej struktury informacyjnej, która została poddana pozytywnej weryfikacji.

Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, że Doktorantka w sposób samodzielny i oryginalny podjęła oraz rozwiązała problem badawczy, wykazując przy tym kompetencje w zakresie projektowania i realizacji badań naukowych. Zgromadzony materiał empiryczny stanowił rzetelną podstawę do sformułowania wniosków o wyraźnym wymiarze aplikacyjnym, co podnosi praktyczną użyteczność rozprawy.

Zakończenie rozprawy pełni funkcję nadrzędnej syntezy wobec przedstawionych wcześniej rozważań teoretycznych oraz wyników postępowania empirycznego. Doktorantka dokonuje w nim klarownej rekapitulacji najważniejszych ustaleń, odnosząc je do sformułowanych celów i hipotezy. Za mocną stroną zakończenia należy uznać to, że Autorka nie ogranicza się do deklaracyjnego stwierdzenia realizacji celów, lecz wskazuje konkretne rezultaty postępowania badawczego, w tym: (1) identyfikację zakresu, w jakim sprawozdanie uproszczone i pełne odpowiada na potrzeby informacyjne finansujących, (2) opracowanie i operacjonalizację narzędzi pomiaru wartości informacyjnej poszczególnych elementów sprawozdania oraz (3) rozpoznanie i kategoryzację oczekiwań kredytodawców i leasingodawców. Poprawnie wyeksponowany jest także fakt pozytywnej weryfikacji hipotezy o niewystarczalności zakresu informacji zawartych w sprawozdaniu uproszczonym mikroprzedsiębiorstw dla potrzeb decyzyjnych instytucji finansujących. Z punktu widzenia rygoru naukowego istotne jest, że wniosek ten jest wyrażony jednoznacznie i konsekwentnie odniesiony do celu rozprawy. Ponadto Doktorantka dokonuje poprawnej systematyzacji osiągnięć w czterech płaszczyznach (teoretycznej, metodycznej, empirycznej i praktycznej). Na aprobatę zasługuje także poprawne wskazanie ograniczeń badania oraz wyznaczenie kierunków dalszych prac, co świadczy o refleksyjności metodologicznej i świadomości zakresu uogólnień wynikających z przyjętej procedury badawczej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że Doktorantka we wszystkich częściach dysertacji zaprezentowała ugruntowaną znajomość podejmowanej problematyki oraz odpowiedni poziom

kompetencji badawczych, co pozwala na sformułowanie jednoznacznie pozytywnej oceny pracy.

6. Ocena strony formalnej rozprawy.

Uwzględniając stronę językową i formalno-edytorską recenzowanej dysertacji, należy stwierdzić, że praca została napisana językiem komunikatywnym i klarownym, sprzyjającym odbiorowi prezentowanych treści. Elementy graficzne, aparatura naukowa (w tym przypisy) oraz bibliografia zostały opracowane z należytą starannością, co pozytywnie wpływa na przejrzystość wyводу. Jednocześnie warto odnotować drobną, powtarzającą się niekonsekwencję w warstwie opisu źródeł. W części teoretycznej pojawia się formuła „opracowanie własne na podstawie ustawy o rachunkowości”, podczas gdy właściwsze byłoby podanie pełnego odwołania bibliograficznego do aktu prawnego (z odpowiednim oznaczeniem, np. Dz.U., rok, poz.). Z kolei w części empirycznej trafniejsze byłoby konsekwentne stosowanie sformułowania adekwatnego do źródła danych np. „opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań”.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że Doktorantka zachowuje logiczną ciągłość argumentacji, wykazuje umiejętność prezentowania zjawisk oraz rzetelność w interpretacji wyników. Reasumując, stronę edytorską pracy należy ocenić jako dobrą, gdyż Autorka dołożyła należytej staranności, aby ułatwić lekturę dysertacji i zwiększyć czytelność zawartych w niej treści.

7. Pytania problemowe.

Po zapoznaniu się z treścią dysertacji stawiam pytania szczegółowe do Doktorantki, o odpowiedź na które prosiłbym podczas publicznej obrony:

1. Proszę o uzasadnienie wyboru obszaru badawczego oraz przyjętej strategii doboru próby. Z jakich przesłanek wynikało zastosowanie doboru nieprobabilistycznego i jakie konsekwencje metodologiczne (w tym dla zakresu uogólniania wyników) niesie ta decyzja? Ponadto, czy – w świetle uzyskanych rezultatów – zasadne byłoby rozszerzenie badań; jeżeli tak, to o jakie grupy respondentów i/lub segmenty rynku, z jakich względów oraz w jakim celu?
2. W jaki sposób zmiany w zakresie sprawozdawczości finansowej mikroprzedsiębiorstw (zwłaszcza w odniesieniu do zakresu ujawnień i poziomu agregacji danych) mogą oddziaływać na kształtowanie lub modyfikację modeli biznesu tych podmiotów? Proszę

odnieść się zarówno do potencjalnych mechanizmów wewnętrznych (np. zarządzanie płynnością, polityka inwestycyjna, kontroling), jak i zewnętrznych (np. relacje z instytucjami finansującymi, koszt kapitału, warunki finansowania).

3. Jakie działania mogłyby zwiększyć prawdopodobieństwo implementacji zaproponowanej przez Doktorantkę struktury informacyjnej sprawozdania finansowego w praktyce regulacyjnej? Proszę wskazać możliwe ścieżki oddziaływania na regulatorów (np. konsultacje publiczne, pilotaże, ocena skutków regulacji), kluczowych interesariuszy procesu (instytucje finansujące, organizacje branżowe, środowisko biegłych rewidentów, administracja publiczna) oraz warunki, które powinny zostać spełnione, aby wdrożenie miało charakter efektywny i akceptowalny kosztowo dla mikroprzedsiębiorstw oraz kredytodawców i leasingodawców.

8. Konkluzja.

Rozprawa doktorska mgr Adrianny Lisowskiej pt.: „Sprawozdanie finansowe mikroprzedsiębiorstwa a potrzeby informacyjne kredytodawców i leasingodawców” stanowi wartościowe studium z obszaru sprawozdawczości finansowej i praktyki oceny ryzyka finansowania w segmencie mikroprzedsiębiorstw. Pracę oceniam jednoznacznie pozytywnie. Uważam, że Doktorantka wykazała się ugruntowaną znajomością zarówno zagadnień ogólnych, jak i szczegółowych, istotnych dla analizowanej problematyki, a zaprezentowane rozważania zasługują na uznanie z uwagi na ich spójność oraz konsekwentne powiązanie warstwy teoretycznej z wynikami badań empirycznych. Dysertacja potwierdza również umiejętność trafnej obserwacji zjawisk oraz ich analizy w oparciu o właściwie dobrane narzędzia badawcze, co świadczy o dobrym przygotowaniu Doktorantki do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zgłoszone w recenzji uwagi krytyczne mają charakter porządkujący i doskonalący, nie podważają one ogólnej, pozytywnej oceny dysertacji.

Reasumując, po wnikliwej analizie pracy stwierdzam, że rozprawa spełnia kryteria określone w art. 187 ust. 1–3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.), tj.:

- potwierdza ogólną wiedzę Doktorantki w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości, w szczególności w obszarze sprawozdawczości finansowej mikroprzedsiębiorstw oraz jej użyteczności decyzyjnej dla instytucji finansujących,
- potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej,

- przedstawia rozwiązanie problemu badawczego o cechach oryginalności, w tym autorską propozycję struktury informacyjnej sprawozdania finansowego mikroprzedsiębiorstw dostosowanej do potrzeb kredytodawców i leasingodawców.

W konsekwencji stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Adrianny Lisowskiej pt. „Sprawozdanie finansowe mikroprzedsiębiorstwa a potrzeby informacyjne kredytodawców i leasingodawców”, przygotowana pod kierunkiem Promotor prof. dr hab. Ewy Walińskiej oraz Promotora pomocniczego dr. Sławomira Jędrzejewskiego, spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim w przywołanej ustawie. Na tej podstawie wnoszę o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Podpis jest
prawidłowy

Dokument
podpisany przez
Jarosław Korpysa
Data: 2016.01.12
17:20:49 CET